

Vabariigi Valitsuse korralduse

„Nõusolek Natura erandi kohaldamiseks Pärnu maakonnaplaneeringu „Rail Baltic raudtee trassi koridori asukoha määramine“ kehtestamiseks tühistatud trassilõikudes 3A, 4A ja 4H piirkonnas“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Vabariigi Valitsuse korraldusega „Nõusolek Natura erandi kohaldamiseks Pärnu maakonnaplaneeringu „Rail Baltic raudtee trassi koridori asukoha määramisel“ annab Vabariigi Valitsus nõusoleku Pärnu maakonnaplaneeringu kehtestamiseks tühistatud trassilõikudes 3A, 4A ja 4H piirkonnas“ Rail Baltic raudtee trassile uue koridori asukoha määramiseks.

Korraldus kehtestatakse keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (*edaspidi KeHJS*) § 45 lõike 3 (KeHJSi redaktsioon RT I, 21.12.2011, 15¹) alusel. Selle kohaselt, kui hoolimata kavandatava tegevuse eeldatavalt ebasoodsast mõjust Natura 2000 võrgustiku alale on see tegevus alternatiivsete lahenduste puudumise tõttu siiski vajalik avalikkuse jaoks esmatähtsatel ja erakordselt tungivatel, sealhulgas sotsiaalsel või majanduslikku laadi põhjustel, võib strateegilise planeerimisdokumendi kehtestada Vabariigi Valitsuse nõusolekul.

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Kliimaministeeriumi looduskaitse osakonna nõunik Kadri Möller (tel 628 876, e-post kadri.moller@kliimaministeerium.ee) ning õigusosakonna jurist Kaili Kuusk (tel 626 2905, e-post kaili.kuusk@kliimaministeerium.ee).

2. Eelnõu koostamise eesmärk

Rail Baltic (*edaspidi RB*) raudtee trassi koridori Pärnu maakonnaplaneering algatati Vabariigi Valitsuse 12.04.2012. a korraldusega nr 173 „Maakonnaplaneeringu koostamise algatamine Rail Balticu raudtee trassi koridori asukoha määramiseks“. Sama korraldusega algatas Vabariigi Valitsus maakonnaplaneeringute koostamise ka Harju ja Rapla maakonnas. Pärnu maavanem algatas maakonnaplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise (*edaspidi KSH*) 23.04.2012. a korraldusega nr 267. Sarnased menetlustoimingud viisid läbi ka Harju ja Rapla maavanemad. Riigihalduse minister kehtestas koostatud maakonnaplaneeringud. Pärnu maakonnas kehtestati planeering 13.02.2018 käskkirjaga nr 1.1-4/40 „Rail Baltic raudtee trassi koridori asukoha määramine.“ Nimetatud kehtestamise otsus tühistati osaliselt aga Riigikohtu 19.05.2020 otsusega kohtuasjas nr 3-18-529. Otsusega tühistati Pärnu maakonnaplaneering trassilõikude 3A, 4A ja 4H osas, s.o ligikaudu 45 kilomeetril Pärnu linna ja Ikla vahelisel maa-alal, kuna kohtu hinnangul tulnuks Luitemaa linnualale läbi viia Natura asjakohane hindamine ning arvestada selle tulemustega RB raudtee trassi asukoha valimisel.

---

¹ Vastavalt HMS § 5 lõikele 5 kohaldatakse haldusmenetlusele menetluse alguses kehtinud õigusnorme. Harju, Rapla ja Pärnu maakonnas maakonnaplaneeringute koostamine Rail Balticu raudtee trassi koridori asukoha määramiseks algatati Vabariigi Valitsuse 12.04.2012 korraldusega nr 173 „Maakonnaplaneeringu koostamise algatamine Rail Balticu raudtee trassi koridori asukoha määramiseks“. Pärnu maavanem algatas maakonnaplaneeringu KSH 23.04.2012 korraldusega nr 267. Sarnased menetlustoimingud viisid läbi ka Harju ja Rapla maavanemad. Sellest tulenevalt tuleb Natura erandi kohaldamise lähtuda KeHJS 31.12.2011–22.03.2014 kehtinud redaktsioonist

Tühistatud trassilõikude piirkonnas otsustas Regionaal- ja Põllumajandusministeerium² uuendada planeeringu menetlust.

KSH aruande koostamise raames viidi kõikidele kaalutavatele alternatiivsetele RB trassidele läbi Natura eel- ja asjakohane hindamine. Natura asjakohane hindamine jõudis järeldusele, et Natura 2000 Luitemaa linnuala kaitse-eesmärgile (metsisele) ei saa ebasoodsate mõjude ilmnemist täielikult välistada ühegi kaalutava trassialternatiivi puhul ja seda ka leevendavate meetmete rakendamisel. Natura hindamine jõudis järeldusele, et liigi asurkonna terviklikkuse ja sidususe tagamiseks tuleb jätkata Natura hindamist erandi seadmise etapiga ning kaaluda hüvitusmeetmeid.

Luitemaa linnuala (EE0040351) on esitatud Natura 2000 võrgustikku vastavalt korraldusele „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri“ (Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korraldus nr 615-k). Linnuala pindala on ca 130 km² ning see on loodud 48 linnudirektiivi³ liigi elupaikade ning rändliikide elupaikade kaitseks.

Ebasoodne mõju, mille teket ei ole võimalik välistada ega leevendada kõigi trassialternatiivide puhul esineb Natura asjakohase hindamise alusel kavandatava tegevuse elluviimisel Luitemaa linnuala kaitse-eesmärkidest ühele liigile ehk metsisele. Ülejäänud liikidele avaldub ebasoodne mõju on võimalik vältivate või leevendavate meetmetega vähendada selliselt, et meetmete rakendamise tulemusena on ebasoodne mõju välditud. Meetmed on seatud KSH aruande 3. lisas olevas Natura asjakohase hindamise aruandes⁴.

Regionaal- ja Põllumajandusministeerium oli planeeringu ja KSH uuendamise menetluse läbiviimisel seisukohal, et RB on vajalik avalikkuse jaoks esmatähtsatel ja erakordselt tungivatel põhjustel, mistõttu oli Natura erandi rakendamise etappi liikumine põhjendatud. Natura erandi etapis töötati välja ebasoodsate mõjude kompenseerimiseks hüvitusmeetmed. Planeeringu on vajalik Vabariigi Valitsuse nõusolek (KeHJS § 45 lg 3), misjärel Kliimaministeerium peab informeerima Euroopa Komisjoni vastuvõetud hüvitusmeetmetest. Hüvitusmeetmete elluviimise kulud katab projekti arendaja ehk Rail Baltic Estonia OÜ ning need tuleb rakendada enne projektiga kavandatud tegevuste elluviimist.

3. Eelnõu sisu

Esmalt antakse ülevaade teemaga seotud asjaoludest.

Seejärel selgitatakse Natura erandi kohaldumise asjaolusid ehk selliste alternatiivsete lahenduste puudumist, millel ei oleks ebasoodsat mõju Natura 2000 võrgustiku ala terviklikkusele. Samuti tegevuste elluviimisega seotud ülekaalukaid avalikkuse jaoks esmatähtsaid ja erakordselt tungivaid põhjuseid ning Natura 2000 ala terviklikkusele ebasoodsa mõju kompenseerimist hüvitusmeetmete rakendamise näol. Hüvitusmeetmed tuleb ellu viia enne tegevusega alustamist. Põhjalikumalt on alternatiivsete lahenduste kaalumist, avalikkuse jaoks esmatähtsaid ja erakordselt tungivaid

---

² 01.07.2023 jõustunud Vabariigi Valitsuse seaduse muudatusega liikus Rahandusministeeriumist ruumilise planeerimise korraldamine Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumisse.

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ, 30. november 2009, loodusliku linnustiku kaitse kohta (kodifitseeritud versioon) ELT L 20, 26.1.2010, p. 7–25.

⁴ <https://www.agri.ee/parnu-maakonnaplaneeringu-rail-baltic-raudtee-trassi-koridori-asukoha-maaramine-ja-keskkonnamoju#avalikustamine>

põhjuseid ning Luitemaa metsise kompenseerimiseks vajaminevaid hüvitusmeetmeid käsitletud KSH aruande 11. lisas toodud hüvitusmeetmete kavas⁵.

KeHJS § 45 lõike 3 alusel on Vabariigi Valitsus riigisisesele pädev asutus hindamaks, kas tegevus on alternatiivsete lahenduste puudumisel siiski vajalik avalikkuse jaoks esmatähtsatel ja erakordselt tungivatel põhjustel, sealhulgas elanikkonna ohutuse huvides. Sama lõike alusel seatakse strateegilise planeerimisdokumendi kehtestamisel hüvitusmeetmete rakendamise kohustus tegevusloa andmisel. Vabariigi Valitsus peab nõusoleku andmisel olema veendunud, et hüvitusmeetmete rakendamine kahjustatavate kaitseväärtustega samas või suuremas mahus on võimalik.

Järgnevalt kirjeldatakse Luitemaa linnuala kaitse-eesmärki, millele ei ole võimalik ebasoodsat mõju välistada ja antakse ülevaade metsise seisundist Eestis.

Edasi kirjeldatakse alternatiivsete lahenduste puudumist ja avalikkuse jaoks esmatähtsad ja erakordselt tungivad põhjused. Korralduse eelnõus tuuakse välja kaalutlused otsuse tegemisel. Kaalumise tulemusel selgub, et Pärnu maakonnaplaneeringu „Rail Baltic raudtee trassi koridori asukoha määramine“ kehtestamiseks puuduvad alternatiivsed lahendused, olemas on avalikkuse jaoks esmatähtsad ja erakordselt tungivad põhjused. Erandi tegemisel on võimalik rakendada hüvitusmeetmeid tagamaks Natura 2000 võrgustiku sidusus läbi Luitemaa metsise asurkonna elujõulisuse säilimise.

Järgneb korralduse resolutiivosa, millega otsustatakse anda Vabariigi Valitsuse nõusolek Vabariigi Valitsus Pärnu maakonnaplaneeringu „Rail Baltic raudtee trassi koridori asukoha määramine“ kehtestamiseks. Rail Balticu Maakonnaplaneeringu kehtestab ja seab sealhulgas hüvitusmeetmete rakendamise kohustuse Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium. Euroopa Komisjoni teavitab erandi rakendamise põhjustest ja rakendatavatest hüvitusmeetmetest Kliimaministeerium.

Seejärel esitatakse vaidlustamisviide ning korralduse avaldamine.

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Korraldus on kooskõlas Euroopa Nõukogu direktiiviga 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kohta⁶ artikli 6 lõigetega 3 ja 4.

Direktiivi 92/43/EMÜ artikkel 6 lõige 3 kohaselt tuleb iga kava või projekti, mis ei ole otseselt seotud ala kaitsekorraldusega või ei ole selleks otseselt vajalik, kuid mis tõenäoliselt avaldab alale olulist mõju eraldi või koos muude kavade või projektidega, asjakohaselt hinnata seoses tagajärgedega, mida see ala kaitse-eesmärkidele avaldab. Pädevad siseriiklikud asutused annavad kavale või projektile kava või projekti tagajärgede hindamise järelduste alusel ning lõike 4 sätete kohaselt nõusoleku alles pärast seda, kui nad on kindlaks teinud, et see ei avalda asjaomase ala terviklikkusele negatiivset mõju, ja teevad seda vajaduse korral pärast avaliku arvamuse saamist.

Erandi tegemisel peab liikmesriik rakendama hüvitusmeetmeid, et tagada Natura 2000 võrgustiku üldise sidususe kaitse. Liikmesriik peab teavitama komisjoni erandi rakendamise põhjustest ja vastuvõetud hüvitusmeetmetest.

---

⁵ <https://www.agri.ee/parnu-maakonnaplaneeringu-rail-baltic-raudtee-trassi-koridori-asukoha-maaramine-ja-keskkonnamoju#avalikustamine>

⁶ Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ, 21. mai 1992, looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta, EÜT L 206, 22.7.1992, p. 7–50.

5. Korralduse mõju ja selle rakendamiseks vajalikud kulutused

Korralduse vastuvõtmisel saab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium⁷ kehtestada maakonnaplaneeringu ning seada ettenähtud hüvitusmeetmed. Korraldusega kaasnevad kulud sõltuvad hüvitusmeetmetest. KSH aruande 11. lisas toodud hüvitusmeetmete kava alusel on metsise elupaikade taastamise kulud 2 miljonit eurot, püsielupaikade kaitse alla võtmise kulud ja olemasolevate püsielupaikade kaitsekorra muutmise kulud 20 000 eurot, seirekulud kuni 7800 eurot aastas ehk kokku kuni 75 000 eurot. Natura erandi tegemise eelduseks on, et hüvitusmeetmed peavad tagama kahjustatud elupaiga samaväärse toimivuse, kui oli algse Natura 2000 ala puhul.

6. Korralduse koostööstamine

Vabariigi Valitsuse korralduse eelnõu koostööstatakse Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ja Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumiga eelnõude infosüsteemi kaudu.

7. Korralduse jõustumine

Korraldus jõustub üldises korras.

---

⁷ Peaministri 12.08.2024 korralduse „Ministrite pädevus ministeeriumi juhtimisel ja ministrite vastutusvaldkonnad“ nr 88 punkti 6 kohaselt kuulub majandus- ja tööstusministri vastutusvaldkonda muu hulgas ruumilise planeerimise korraldamine ning Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi vastavate struktuuriüksuste tegevuse juhtimine.